

LANDKAART Inclusieve podiumkunsten

**INITIATIEVEN
PER PROVINCIE**

[Lees verder >](#)

**INITIATIEVEN
LANDELIJK**

[Lees verder >](#)

BRONNEN

Op deze landkaart is te zien dat er in Nederland al heel wat gebeurt op het gebied van inclusieve podiumkunsten. Mensen met een beperking kunnen op veel plekken meedoen aan kunstlessen of andere culturele activiteiten of denken mee over het culturele aanbod. Ook voorstellingen zijn steeds vaker toegankelijk voor mensen met een beperking.

KLIK OP DE PROVINCIE VAN JE KEUZE en bekijk welke initiatieven er al zijn. Ook als je samenwerking zoekt of ervaringsdeskundigen wilt vinden, kan deze landkaart behulpzaam zijn.

De Landkaart Inclusieve Podiumkunsten is voor het laatst bijgewerkt in november 2023.

GRONINGEN

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Werkpodium Kraack](#) (Groningen) – creatieve dagbesteding met de nadruk op theater
- [Ookfijn & Co](#) (Groningen) – dagbesteding voor mensen met een licht verstandelijke beperking in de disciplines media, clownerie en theater
- [Werktheater MOI](#) (Groningen en Sappemeer) – theatergroep voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Dans op Recept](#) (Groningen) – dansaanbod voor mensen met Parkinson, niet-aangeboren hersenletsel (NAH) en voor mensen met chronische pijnklachten
- [Vrijdag](#) (Groningen) – Centrum voor de kunsten met theater- en [muziekaanbod](#) voor alle doelgroepen
- [De Brug Regio Stad Groningen](#) (Groningen) – sportaanbieder voor mensen met een verstandelijke beperking, met ook stijldansen voor mensen met een lichamelijke, visuele en auditieve beperking of gedragsstoornis
- [Stichting Rolstoeldansplezier](#) (Groningen) – biedt dansplezier voor jong en oud, met of zonder beperking
- [Rolstoeldansgroep Wild Wheels](#) (Groningen) – geeft samen met [Groningen Danst](#) rolstoeldanslessen
- [Geestkracht11](#) (Groningen) – een theatergroep voor mensen met een psychiatrisch verleden
- [Music4all](#) (Haren) – organiseert een unieke vorm van samen-muziek-maken waarbij mensen met ‘bijzondere mogelijkheden’ worden uitgedaagd. Voor jongeren met een visuele auditieve en/of verstandelijke beperking.
- [Music Unlimited](#) (Zevenhuizen) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Concordia Zevenhuizen](#)

FRIESLAND

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

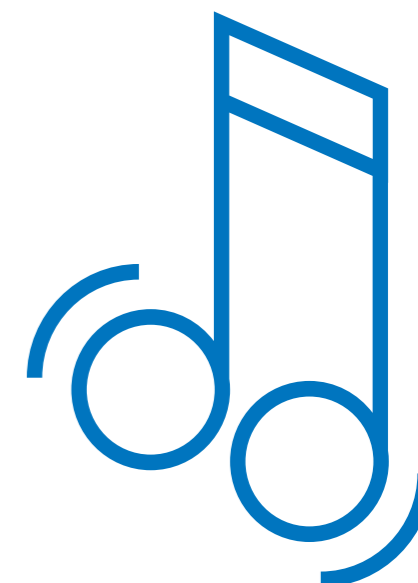
INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Dans op recept](#) – bij Stichting Parkinson in beweging
- [Kunstencentrum Atrium Sneek](#) – muziekexpressie voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Music Unlimited](#) (Sneek) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Takostu Stiens](#) en [Advendo](#)
- [Smoel Kunstwerkplaats](#) (Leeuwarden) – kunstwerkplaats en een werkplek voor mensen met een beperking
- [OPMAATpodium](#) (Leeuwarden) – semi-professioneel theatergezelschap voor mensen met een beperking en dagbesteding met als insteek theater en andere podiumkunsten

DRENTHE

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

- [Podium Zuidhaege](#) (Assen) – organiseert onder meer het inclusieve festival dans & inclusie MoveMe! [Theater Trots](#) is een dagbestedingsplek met als hoofdactiviteit theater aangevuld met muziek.

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

FLEVOLAND

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

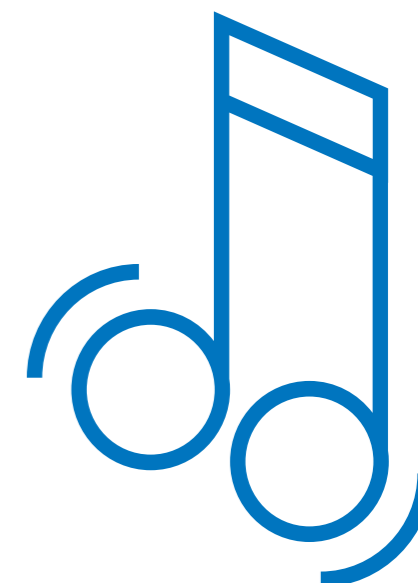
INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Het Talentenpalet](#) (Almere) – koor voor mensen met en zonder beperking
- [Art Loca](#) (Almere) – artistieke en persoonlijke ontwikkeling van mensen met een beperking
- [Spotlight Theater](#) (Almere) – dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking (theatergroep, twee bandjes, een muziekgroep, een dansgroep en een jeugdgroep)
- [Music Unlimited](#) (Emmeloord) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Flevo Brass bewegen](#) en [Flevo Brass samen trommelen](#)
- [Plan d-](#) (Almere) – maakt toegankelijk geproduceerde voorstellingen
- [Music Moves](#) (Amsterdam) – evenementen voor bijzondere doelgroepen

NOORD-HOLLAND 1/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Tjillskillz](#) (Hoorn) – dans en theater voor jongeren
- [Stichting ReDiscoverMe](#) (Hoorn) – omdat dans voor iedereen is
- [Kiemkunst](#) – met o.a. theater
- [Alkmaars Prachtkoor](#) – koor met (licht) verstandelijk beperkten
- [Artiance](#) (Alkmaar) – muziek- en zanggroep voor mensen met een verstandelijke beperking en aanbod voor jongeren met [mentale problematiek](#)
- Stichting [Cardiac Output](#) (Ouderkerk aan de Amstel) – Danscompagnie
- [Eiwerk](#) (Amsterdam) – organiseert muziekworkshops, audiovisuele cursussen en optredens voor muziek-liefhebbers met een psychische, sociale of maatschappelijke kwetsbaarheid
- [Cultuurhuis Wherelant](#) (Purmerend) – kunst en cultuur voor iedereen. Theaterschool [Flexibel](#) is een professionele 2-jarige theateropleiding voor mensen met een verstandelijke beperking.
- [Theatergroep LeBelle](#) (Amsterdam) – theaterwerkplaats voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Meer dan dans](#) – danslessen voor mensen met motorische beperking (parkinson/ MS)
- [DansPark](#) (Amsterdam) – dans en parkinson / een ontmoetingsplaats voor iedereen met een bewegingsbeperking
- [De A-Factor](#) – platform voor meedoen met afasie
- [Cultuurhuis Heemskerk](#) (Heemskerk) – *House of Talents* is een talentontwikkelingsprogramma (met o.a. dans) voor jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking. *Muziekgroep Speelgroep* is een programma voor volwassenen met een verstandelijke beperking. Samen muziek luisteren en maken en bewegen op muziek.

NOORD-HOLLAND 2/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

- [C.](#) (Hoofddorp) – biedt onder andere aangepaste cursussen, activiteiten en ontmoetingsplekken aan voor kwetsbare doelgroepen uit Haarlemmermeer
- [Buurtbands](#) – mensen met en zonder beperking spelen samen in een groot, divers, vrolijk en toegankelijk muziekparticipatieproject. [Stichting Prisma](#) (Amsterdam) en [Stichting De Baan](#) (Haarlem).
- [De Heldringhtheatergroep](#) (Amsterdam) – theatergroep door kinderen met een verstandelijke beperking van VSO De Heldringh

BRONNEN

ZUID-HOLLAND 1/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Stichting My Breath My Music](#) (Rotterdam) – heeft muziekkorkest voor mensen met een ernstige lichamelijke beperking, ontwikkelt elektronische muziekinstrumenten en geeft lezingen en optredens
- [Holland Dance](#) (Den Haag) – bijscholing voor afgestudeerde dansdocenten en Inclusief aanbod lessen via DanceAble
- [Theater Babel Rotterdam](#) – het inclusieve theaterlaboratorium
- [HNT onbeperkt](#) (Den Haag) – voorstellingen voor mensen met een beperking (doven en slechthorenden, blinden en slechtzienden en hoge prikkelgevoeligheid)
- [Art-Mobile](#) (Den Haag) – o.a. muziekles op locatie
- [Formaat](#) (Rotterdam) – theateratelier - participatief theater
- [Stichting Misiconi](#) (Rotterdam) – inclusief dansgezelschap
- [Fenix Theatermakers](#) (regio Den Haag) – onafhankelijke zorgaanbieder, die dagbesteding theater biedt aan jongvolwassenen en volwassenen met een verstandelijke beperking
- [Theatergroep Bink](#) (Den Haag) – maakt voorstellingen op maat
- [De vertelfabriek](#) (Dordrecht) – organiseert en maakt inclusief theater
- [Theatergroep Domino](#) (Leiden) – theatergroep door mensen met een beperking van zorginstelling Gemiva
- [Toltheater](#) (Gorinchem) – een volwaardige vorm van dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Stichting Groev](#) (Rotterdam) – muziekschool voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Music Unlimited](#) (Zoetermeer) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Harpe Davids](#)

ZUID-HOLLAND 2/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Music Unlimited](#) (Barendrecht) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Muziekvereniging Lekkerkerk](#) en [Harmonie Barendrecht](#)
- [Free to Move!!](#) (Rotterdam e.o.) – dans- en sportlessen voor iedereen, van alle leeftijden, met en zonder beperking
- [STET NO LIMITS](#) (Den Haag) – inclusief programma van STET The English Theatre
- [Marc Vlemmix Dance](#) (Rotterdam) – dans voor mensen met Parkinson, reuma of ms
- [Muziekmeesters Westland](#) (’s Gravenzande) – orkest voor mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking en hun begeleiders
- [North Sea Round Town](#) (Rotterdam) – programmeren met samenwerkingspartners in de stad ieder jaar in juni en juli inclusief aanbod
- [Puur Cultuur Westland](#) – theater-, dans-, muziek- en beeldende kunstlessen voor mensen met een verstandelijke beperking, gedragsstoornis of ontwikkelingsstoornis
- [Theaterschool Koperen Kees](#) (Naaldwijk) – theaterschool voor kinderen, jongeren en voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Blinde Liefde Voor Salsa](#) (Rotterdam) – salsales voor blinde, slechtziende en ziende mensen
- [Let it go koor](#) (Delft) – vrouwenkoor op maat, met als doel iedereen mee te laten zingen, ongeacht beperkingen
- [Rabarber](#) (Den Haag) – inclusief podium en theaterschool

NOORD-BRABANT 1/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Theaterfestival Boulevard](#) (Den Bosch) – zoekt samen met ervaringsdeskundigen naar toegankelijkheid van voorstellingen
- [Move to meet](#) (Tilburg) – danscollectief voor dove, slechthorende en horende dansers
- [Switch 2 move](#) (Tilburg) – verbetert kwaliteit van lezen met beweging & muziek
- [Carte Blanche kunstenaarscollectief](#) (Eindhoven) – maakt theater, beeldend werk, poëzie in voorstellingen en workshops. Handicaps en hindernissen vormen juist de motor om kunst te maken.
- [Theaterwerkplaats Tiuri](#) – investeert in de talentontwikkeling van performers met een (verstandelijke) beperking. [Compagnie 21](#) is het professionele inclusieve dansgezelschap van Tiuri.
- [Special Factory - Factorium](#) (Tilburg) – speciale projecten voor speciale mensen
- [DOT belevingstheater](#) – voor kinderen en volwassenen met een ernstige meervoudige beperking
- [Speels Collectief](#) (Tilburg en Biezenmortel) – een divers, mixed-abled theatergezelschap
- [Music Unlimited](#) ('s Hertogenbosch en Middelbeers) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Amantius](#) en [De Vriendschap](#)
- [Stichting Social Label](#) – een plek waar mensen met afstand tot de arbeidsmarkt samenwerken met ontwerpers
- [Stichting De Zon](#) – theater en muziek voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Podium W](#) (Helmond) – muziektheater met en door jongeren met een beperking

NOORD-BRABANT 2/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Nei Skoen](#) (Helmond) – creëren van nieuwe kansen en mogelijkheden voor mensen met een beperking en/of tegenslagen in het leven. Ontmoeting en zelfontplooiing staan bij de activiteiten (theater, muziek en beeldende kunst) centraal.
- [ArtOro](#) (Helmond) – op vijf plaatsen in de Peelregio (Helmond, Laarbeek, Gemert, Someren en Deurne) heeft zorginstelling ORO ateliers waar mensen met een beperking hun talenten kunnen ontwikkelen en hun zelfvertrouwen en zelfbeeld versterken
- [Circus Caps](#) (Veghel) – inclusief circustheater voor kinderen met en zonder beperking ([Stichting Vrienden van Poehaa](#))
- [Theaterwerkplaats Novalis](#) (Vught) – arbeidsmatige dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Theatergroep SPRING](#) (Vught) – theater en dans voor mensen met een beperking
- [Music Moves](#) (Breda) – stimuleert jong talent om middels de kracht van muziek een impact op de maatschappij te maken
- [Stichting Annatheater Helmond](#) – inclusief podium en jeugdtheaterschool

OVERIJSSSEL

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [ArtEZHogeschool](#) (Enschede) – lokaal speciaal ingericht met muziekinstrumenten voor mensen met een beperking; lessen voor muziektherapiestudenten over deze instrumenten
- [Shanty- Smartlappenkoor 1+1=3](#) (Enschede) – koor van diverse samenstelling
- [Theater KAMAK](#) (Hengelo) – theatergezelschap van acteurs met een verstandelijke beperking, professionals en een grote groep vrijwilligers
- [Music Unlimited](#) (IJsselmuiden) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Oranje](#)
- [Music Unlimited](#) (Rijssen) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Wilhelmina](#)
- [Music Unlimited](#) (Vriezenveen) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Vriezenveense Harmonie](#)
- [Art Brut Biënnale](#) – biedt een podium voor kunst gemaakt door kunstenaars met een psychische problematiek of een verstandelijke beperking
- [Theater Onbeperkt](#) (Deventer en Olst) – Theatergroep voor mensen met en zonder begeleiding
- [Kunstencentrum Quintus](#) (Kampen) – biedt diverse cursussen aan voor mensen met een beperking (o.a. NAH, fysieke beperking, leer- en/of gedragsbeperking)
- [Bikkels](#) (Kampen) – Jachthoorn Korps voor muzikanten met een beperking
- [Theater Sonnevanck](#) (Enschede) – toegankelijk en kleurrijk jeugdtheater. Met passend aanbod voor alle doelgroepen (bv. prikkelgevoelige kinderen).
- [Music Moves](#) – stimuleert jong talent om middels de kracht van muziek een impact op de maatschappij te maken in [Enschede](#) en [Deventer](#)

GELDERLAND 1/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Speels Collectief](#) (Arnhem) – een divers, mixed-abled theatergezelschap
- [Reisgezelschap](#) – kunst en maatschappelijke inclusie - samenwerking tussen HAN, ArtEZ, LKCA en Cultuur Oost
- [Theater aan Z](#) (Nijmegen) – sociaal-artistieke samenwerkingen
- [Theater Klare Taal](#) – theater-, dans- en muziekvoorstellingen
- [ArtEZ](#) – docentenopleiding: vanaf 3e jaar inclusief werken in studieplan
- [Studio Filmwerk](#) (Arnhem) – creatieve projecten voor kinderen en jongeren met en zonder beperking door middel van muziek, theater en audiovisuele middelen
- [MOMO Theaterwerkplaats](#) (Ederveen) – werken met mensen met een verstandelijke beperking en zorgvraag
- [Kazou](#) (Oosterbeek) – leer- en werkplaats voor mensen met autisme en passie voor theater
- [Gekkoo Uniek](#) (Gaanderen) – theatergroep van jongeren met en zonder beperking
- [Theaterwerkplaats De Rode Hoed](#) (Zutphen) – een plek waar theaterproducties gemaakt worden door mensen met een zorg- en hulpvraag
- [Introdans](#) (Arnhem) – o.a. speciale projecten voor dansers met bijzondere gaven
- [Music Unlimited](#) (Arnhem) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [WAMV](#)
- [Music Unlimited](#) (Renkum) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Excelsior](#)
- [GIGANT](#) (Apeldoorn) – theater voor mensen met een verstandelijke beperking en niet-aangeboren hersenletsel, dans voor mensen met Parkinson

GELDERLAND 2/2

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Het Waalzinnig Festival](#) (Nijmegen) – Art Inclusive festival van cultuurhuis [Lindenberg](#)
- [De nieuwe muziekschool](#) (Druten) – muziekclub voor mensen met een verstandelijke beperking
- [Music Moves](#) (Nijmegen) – evenementen voor bijzondere doelgroepen
- [Blinde Liefde Voor Salsa](#) (Arnhem) – salsales voor blinde, slechtziende en ziende mensen
- [Theater Tegendraads](#) (Wageningen) – theatergroep/dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking

UTRECHT

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

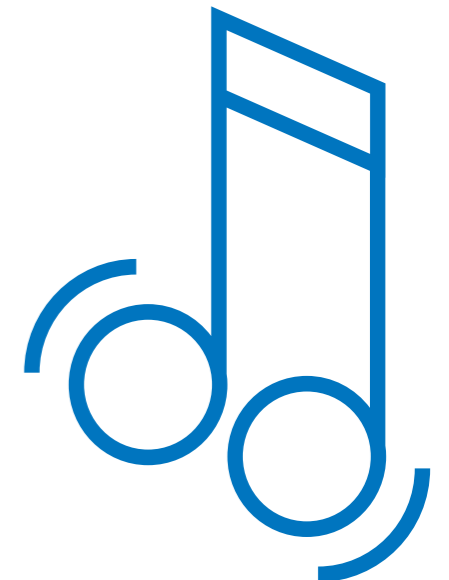
INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Nederlands Gebarenkoor](#) – koorleden kunnen op eigen manier muziek beleven door zingen in Nederlands ondersteund met gebaren (NmG) en het gebruiken van elementen uit de Nederlandse gebarentaal (NGT)
- [Sencity Festival](#) (Utrecht) – belevingsfestival geïnspireerd op het niet of minder kunnen horen van muziek
- [Theater Villa Faam - Sherpa](#) (Baarn) – ondersteunt mensen met een beperking
- [Theater Totaal](#) (Nieuwegein) – werkplek voor talentvolle muzikanten en acteurs met een verstandelijke beperking. Met de band Total Loss en theatergroep Kraak.
- [Music Unlimited](#) (Vleuten) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Harmonieorkest Vleuten](#) (orkest voor mensen met een verstandelijke beperking)
- [Music Unlimited](#) (Amersfoort) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Chr. Muziek- en Showband Juliana](#)
- [Theater De Kamers](#) (Amersfoort) – werkt aan zelfgemaakte voorstellingen. Iedereen is welkom van 8 tot 101 om in een veilige omgeving ieders talenten te ontdekken.
- [Buurtbands](#) (Utrecht) – mensen met en zonder beperking spelen samen in een groot, divers, vrolijk en toegankelijk muziekparticipatieproject. [Fort van de Verbeelding](#) en de [De Wilg](#)
- [Blinde Liefde Voor Salsa](#) (Utrecht) – salsales voor blinde, slechtziende en ziende mensen

ZEELAND

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Pennywafelhuis](#) (Middelburg) – community art project in een flat met 250 huishoudens en veel nationaliteiten van diverse samenstellingen en achtergronden
- [Music Unlimited](#) (Middelburg) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [Juliana Slag & Vlag](#)

LIMBURG

INITIATIEVEN PER PROVINCIE

Lees verder >

INITIATIEVEN LANDELIJK

Lees verder >

BRONNEN

- [Stichting Music Develops](#) – stimuleert de ontwikkeling van mensen door gebruik te maken van muziek, samen met iedereen die betrokken is bij muziek, onderwijs, opvoeding, ouderenzorg en zorg voor mensen met een beperking
- [Music Unlimited](#) (Tegelen) – inclusieve muziek- en dansverenigingen in samenwerking met [DrumbeatZ](#)
- [Musical Unlimited](#) (Heerlen) – groep enthousiaste spelers met een beperking. [Schunk](#) en [Adelante](#) werken hier samen
- [RICK raakt](#) (Weert) – programma's voor onder andere mensen met een beperking
- [Cultuurimpuls Venlo](#) (Venlo) – biedt sociaal artistieke en inclusieve projecten de mogelijkheid voor ondersteuning
- [20Hertz](#) (Maastricht) – dansgroep met dove, slechthorende en horende dansers
- [CULTU](#) – inclusief cultuuraanbod in Venlo

LANDELIJK 1/3

BRONNEN

- [Vereniging Nederlandse Poppodia en festivals](#) – aandacht voor inclusie
- [Ieder\(in\)](#) – netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte, organiseert ook jaarlijks de Week van de Toegankelijkheid
- [Support beurs](#) – event dat onbeperkte mogelijkheden biedt voor mensen met een bewegingsbeperking
- [De lachende zon](#) – theater van de zintuigen
- [Vereniging Ongekend Talent](#) – theater verstandelijk beperkten
- [Emma at work](#) – bemiddelt tussen mensen met een beperking en werkgevers
- [Stichting Onbeperkt Genieten](#) – voor advies over prikkelarm aanbod
- [Muziek ook voor jou](#) – landelijk platform voor inclusief muziekonderwijs in de vrije tijd. Ook voor ouderen, mensen met een beperking en/of hersenletsel.
- [Possibilize](#) – projecten en events voor mensen met een beperking. Waaronder festival [Sencity](#) voor doven, slechthorenden en horenden.
- [VNG Lokale Inclusie Agenda](#)
- [Disability Studies](#) – stimuleert onderzoek en onderwijs op het gebied van disability studies
- [Komt het Zien!](#) – Theater met audiodescriptie door blindentolken
- [Theater met Tolk](#) – theater met inzet van gebaren- en/of schrijftolk
- [Het Participatiekoor](#) – mensen met dementie zingen samen met mantelzangers en professionele muzikanten
- [Coalitie voor inclusie](#) – Festivals voor iedereen (routekaart voor festivalorganisatoren om hun festival toegankelijk te maken, zodat mensen met een beperking daar gelijkwaardiger aan kunnen deelnemen)

LANDELIJK 2/3

BRONNEN

- [Code Diversiteit & Inclusie](#) – informatie over diversiteit en inclusie
- [STUDIO i](#) – platform voor inclusieve cultuur
- [Musi-CI](#) – muzikale gehoortraining voor mensen met een Cochleair Implantaat (CI)
- [Kitchen's light](#) – projecten voor en met dove jongeren. [Stichting Geelprodukt](#) is initiatiefnemer.
- [Special Arts](#) – richt zich op kunst en handicap. De stichting bevordert dat alle mensen met een handicap aan kunst kunnen doen en dat ze hun talenten daarvoor kunnen ontwikkelen, waaronder de [Special Theater Eenakter Road Show](#)
- [Muziekotheek](#) – Muzikanten uit heel Nederland kunnen aanvragen indienen voor het lenen van aangepaste muziekinstrumenten of financiële steun voor het aanpassen van eigen muziekinstrumenten
- [Stichting Embrace Nederland](#) – Project Anders! Inclusief Muziektheater voor mensen met én zonder beperkingen
- [Theater Kwadraat - Poppentheater voor basisscholen](#) – poppentheater, ook voor kinderen met een verstandelijke, lichamelijke of meervoudige beperking
- [Music Unlimited](#) – Initiatief van [CGN](#), [Handicap NL](#), [Stichting Philadelphia Zorg](#), [KNMO](#) en [FCP](#). Music Unlimited heeft als doel: inclusieve muziek- en dansverenigingen. Het programma is actief in diverse provincies.
- [Leer zelf online](#) – wil museumbezoek toegankelijk maken voor mensen met een beperking
- [Gilat](#) – interactief theater in kinderziekenhuizen

LANDELIJK 3/3

BRONNEN

- [Inclusieve samenwerking in het theater](#) – drie theatergezelschappen waarin zowel acteurs met als zonder beperking actief zijn, vier inclusief zelfstandige theatermakers en twee hogescholen werkten twee jaar lang samen om meer kennis te vergaren over inclusieve samenwerking in het theater
- [Stichting Dans+](#) (Den Haag) – zet zich in voor een inclusieve en diverse danswereld
- [Jostiband](#) (Zwammerdam) – grootste orkest ter wereld met mensen met een verstandelijke beperking. De muzikanten hoeven geen moeilijke muzieknoten te kunnen lezen. Het orkest heeft een manier gevonden waarmee iedereen muziek kan maken: muziek lezen met kleuren. Inmiddels gebruiken meer dan 1.000 instellingen, orkesten en muziekscholen deze methode.
- [United bij Music \(Verbonden door muziek\)](#) (Sliedrecht) – geeft getalenteerde mensen met een verstandelijke beperking de kans om op te treden voor een groot publiek
- [PodiumINC](#) – wil de podiumkunsten inclusiever en toegankelijker te maken voor mensen met een beperking
- [Kiem Kunst](#) – ondersteunt organisaties (zoals zorginstellingen, overheid en speciaal onderwijs) bij het realiseren van kunstzinnige projecten door mensen met een beperking of afstand tot de samenleving
- [Stichting Muziektherapie](#) – beroepsvereniging van muziektherapeuten in Nederland

BRONNEN 1/12

Een selectie van publicaties, tijdschriftartikelen, onderzoek, scripties en websites vanaf 2015 in de [informatiebank](#) van het [LKCA](#).
November 2023

PODIUMKUNSTEN ALGEMEEN

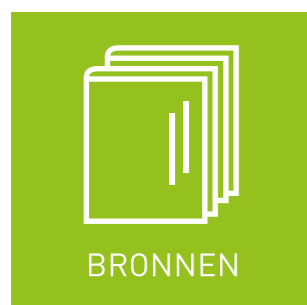
Kunstzinnig, creatief en muzikaal in de vrije tijd : Monitor Amateurkunst 2023 / A. Neele; Z. Zernitz (medewerker), H. Mariën (medewerker). – Utrecht : LKCA, 2023

Wie beoefent kunstzinnige en creatieve activiteiten in de vrije tijd, en wat drijft hen? Wat zijn belangrijke trends en ontwikkelingen in de amateurkunstsector? Iedere drie jaar belicht de Monitor Amateurkunst (MAK) de belangrijkste trends en thema's in de cultuurbeoefening van de Nederlandse bevolking. Uit de monitor blijkt dat 56% van de mensen met een beperking of chronische aandoening doet aan cultuurbeoefening, tegenover 55% van degenen zonder een beperking of aandoening. Bij mensen met een psychische beperking ligt het hoger.

Kamerbrief toegankelijkheid culturele en creatieve sector voor mensen met een beperking / G. Uslu. – Den Haag : Ministerie van OCW, 2022

In deze kamerbrief informeert staatssecretaris Uslu (Cultuur en Media) de Tweede Kamer hoe zij de implementatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap in de culturele en creatieve sector vorm en inhoud geeft. In deze brief gaat Uslu in op: Het sociaal model en enkele overkoepelende verdragen, codes en programma's; Wat er al geregeld is en welke goede voorbeelden er zijn; Ruimte voor verbetering en kansen; De acties om toegankelijkheid verder te vergroten.

[Lees de kamerbrief](#)

Lang niet toegankelijk : Ervaringen van Nederlanders met een lichamelijke beperking als spiegel van de samenleving / L. Vermeij en W. Hamelink. – Den Haag : SCP, 2021

Welke barrières ervaren personen met een lichamelijke beperking bij het bezoeken van publieke plekken en hoe werken deze barrières door in het volwaardig kunnen participeren?

Mensen met een lichamelijke beperking participeren minder in het publieke leven, dan mensen zonder lichamelijke beperking. Ze ervaren ook minder mogelijkheden om hun leven in te richten zoals zij dat zelf willen. Van een samenleving waaraan iedereen 'op voet van gelijkheid' kan deelnemen, is dan ook nog geen sprake, terwijl Nederland zich hier met de ratificatie van het VN-verdrag Handicap in 2016 wel aan committeerde. Ook de toegankelijkheid van festivals, theaters, concertzalen, bioscopen en musea is in het onderzoek meegenomen.

[Lees het rapport](#)

Toegang tot kunst en cultuur voor mensen met een beperking/

J. van der Leden

In: Boekman Extra. - Nr. 29 (2021)

Sinds Nederland het VN-verdrag Handicap in 2016 ratificeerde en de Code Diversiteit & Inclusie in 2019 werd ingevoerd, geldt in ons land een algemene norm voor toegankelijkheid op basis van gelijkheid. Wat heeft de culturele sector sindsdien voor maatregelen genomen? En welk effect heeft de pandemie? Het digitale aanbod is groter geworden en verhoogt de toegankelijkheid, maar heeft dat na de crisis nog prioriteit?

[Download](#)

BRONNEN 2/12

Time to Act: Two Years On, Data-led Insights on Performing Arts and Disability in Europe / J. Baltà i Portolés, J. Ellingsworth. – On the Move/British Council, 2023

This report reveals data-led insights into the accessibility, inclusion, international mobility and professional development of disabled artists in the European performing arts sector, as well as the progress made over the past few years. The report combines a regional focus, covering all the countries participating in the Creative Europe programme (as well as Switzerland the UK), with more detailed analyses of the progress made in three of the countries where Europe Beyond Access has operated – namely, Italy, Poland, and Sweden.

[Download](#)

Time to Act: How lack of knowledge in the cultural sector creates barriers for disabled artists and audiences: Initial findings / J.

Baltà, Y. Floch, J. Ellingsworth; On the Move, 2021

How many arts programmers are actively seeking work by disabled artists? Do cultural venues have adequate engagement strategies to reach disabled people in their communities? These are some of the questions that the Time to Act report has posed in order to assess the knowledge (and lack of knowledge) amongst performing arts managers across Europe. This study spanning 40 countries has been commissioned by the British Council and authored by On the Move.

[Eindrapport](#)

Agenda inclusieve podiumkunsten 2020-2024/ C. Marinelli; LKCA; Holland Dance Festival. - Utrecht : LKCA, 2020

De Agenda inclusieve podiumkunsten is opgesteld om de podiumkunsten toegankelijk te maken voor én met mensen met een beperking.

De agenda besteedt aandacht aan praktische toegankelijkheid: hoe kunnen culturele organisaties drempels weghalen, zodat mensen met een beperking kunnen meedoen aan de kunsten als publiek, (amateur)deelnemer of artiest? Daarnaast is er aandacht voor de organisatorische en artistieke toegankelijkheid: wat kunnen culturele organisaties doen om te profiteren van de artistieke en esthetische uitdagingen van artiesten met een beperking?

[Download](#)

Disabled artists in the mainstream: a new cultural agenda for Europe from the first European Arts & Disability Cluster Meeting / B. Panagiotara; B. Evans; F. Pawlak. – Britisch Council/Holland Dance Festival, 2020

This report emerges from the first European Arts & Disability Cluster meeting in The Hague on 30 November 2019, hosted by two of the core partners of Europe Beyond Access, British Council and Holland Dance Festival. The cluster represents the first time that EU arts & disability projects have gathered in order to shape policy and cultural change. Working towards raising awareness of the barriers that disabled artists and audiences continue to face when accessing Europe's cultural institutions, the report heralds a clear call to policymakers and funders to seriously reduce the cultural exclusion of disabled people.

[Download](#)

Groeien naar meer inclusie in de culturele sector: Van Theory of Change naar meetplan / M. Vermeulen. – Impact Centre Erasmus, 2020

In opdracht van STUDIO i verrichtte Impact Centre Erasmus onderzoek naar hoe culturele organisaties de mate van inclusie en toegankelijkheid kunnen meten, evenals het effect van de inclusieve koers die culturele organisaties varen. De handleiding

BRONNEN 3/12

biedt handvatten voor medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het stimuleren en monitoren van inclusie.

[Lees de handleiding](#)

Onbeperkt cultuur beleven : Eindrapport / M. Jongerius en anderen. – Significant APE, 2020

Eindrapportage van het onderzoek naar de toegankelijkheid van culturele instellingen voor mensen met een beperking. Dit onderzoek verrichtte Significant APE in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het betreft een inventarisatie van relevante literatuur, evenals een verdieping van belemmeringen en behoeften van zowel mensen met een beperking als van culturele instellingen. Daarnaast wordt gekeken naar goede voorbeelden en mogelijke oplossingen voor ervaren belemmeringen. De toegankelijkheid is bekeken vanuit het perspectief van drie groepen: bezoekers, beroepsbeoefenaars en mensen die in hun vrije tijd cultuur willen beoefenen.

[Eindrapport](#)

[Samenvatting in eenvoudige taal](#)

Onbeperkt Meedoen!: Eindrapportage 2021. – Den Haag: VWS, 2021

Deze eindrapportage van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geeft een evaluatie van de strategie, initiatieven en maatregelen van het programma Onbeperkt meedoen! in de periode 2018-2021. De resultaten worden beschreven aan de hand van de zeven actielijnen (Bouwen en Wonen, Werk, Onderwijs, Vervoer, Participatie en Toegankelijkheid, Zorg en Ondersteuning, Rijk als organisatie) en de projecten van de bestuurlijke partners. Daarnaast geeft het rapport een overzicht van de inspanningen om mensen met een beperking of chronische ziekte in coronatijd te beschermen. Ook worden nieuwe initiatieven beschreven op

het gebied van samen spelen of inclusief ontwerp. Tenslotte een terugblik op vijf jaar VN-verdrag aan de hand van het INC. Festival.

[Eindrapportage](#)

Onbeperkt meedoen! : Voortgangsrapportage 2020. – Den Haag : VWS, 2020

Deze tweede voortgangsrapportage van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geeft een overzicht van de initiatieven, projecten en maatregelen van het programma Onbeperkt meedoen! in de periode 2019-2020. Hierbij komt ook de Week van de Toegankelijkheid aan de orde. Tijdens de Week van de Toegankelijkheid in 2019 heeft de minister van OCW gesproken met ervaringsdeskundigen, belangenorganisaties en vertegenwoordigers uit de popmuzieksector. Aan bod kwamen onder meer de fysieke toegankelijkheid van popconcerten en de toegankelijkheid van websites en kaartverkoop. De British Council heeft na deze bijeenkomst de toegankelijkheidsgids van Attitude is Everything in het Nederlands gepubliceerd.

[Lees de rapportage](#)

Europe Beyond Access / British Council. – Onderdeel van de website Disability Arts International.

In het programma Creative Beyond Access zetten zeven organisaties zich in voor een inclusieve theater- en danswereld: the [British Council](#) (UK), [Onassis Cultureel Centrum](#) (Griekenland), [Kampnagel](#) (Duitsland), [Per Art](#)(Servië), [Skånes Dansteater](#) (Zweden), [Oriente Occidente](#) (Italië) en [Holland Dance Festival](#).

Lees meer over [Europe Beyond Access](#)

Website: [Disability Arts International](#)

[Case studies en toolkits](#)

BRONNEN 4/12

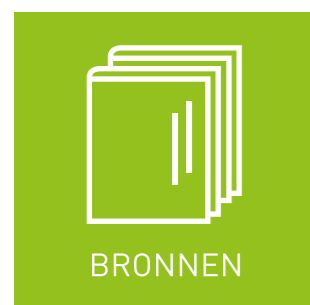
Disability Arts and culture : Methods and Approaches / P. Koppers (redacteur). – [S.l.] : Intellect, 2019. – ISBN 978-1-78938-000-2
What does it mean to approach disability-focused cultural production and consumption as generative sites of meaning-making? This publication seeks the answer to this question and more in an exploration of disability studies within the arts and beyond. In this collection, international scholars and practitioners use ethnographic and participatory action research approaches alongside textual and discourse analysis to discover how disability figures into our contemporary world(s).

[Te bestellen bij Intellect](#)

Equality, Diversity and Inclusion : A Data Report, 2020-2021 / Arts Council England. - London : Arts Council England, 2022
How divers is the workforce in the cultural sector in England? This report covers 2020/21, the first year of the Covid-19 pandemic.

[Lees het rapport](#)

Veldverkenning cultuurparticipatie chronisch zieke kinderen en jongeren : een onderzoeksverslag / D. Monsma en anderen. – Utrecht : LKCA/FCP, 2019

Wat is de stand van zaken rond cultuureducatie en cultuurparticipatie voor kinderen en jongeren met een chronische ziekte? Met deze opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie en het LKCA bezocht Dirk Monsma de academische kinderziekenhuizen. Hij sprak daar met de hoofden van de kinderziekenhuizen, met vertegenwoordigers van de pedagogische zorg en de educatieve voorzieningen. Hij formuleerde op basis van zijn bevindingen concrete aanbevelingen. Wat is het aanbod, wat is de vraag, en hoe laten we het eerste beter op het laatste aansluiten?

[Lees de verkenning](#)

Participatiemonitor 2008-2016 : Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen / S. van Hees en anderen. – NIVEL, 2018. – ISBN 978-94-6122-496-5

Hoe staat het met de participatie van ouderen en mensen met een beperking? NIVEL onderzoekt in dit rapport hoe mensen feitelijk participeren en wat hun behoeften zijn in hun deelname aan de maatschappij in de periode 2008-2016.

Enkele conclusies: In de periode 2008-2016 zijn meer mensen met een lichamelijke beperking vrijwilligerswerk gaan doen. Ouderen en mensen met een lichamelijke beperking zijn minder vaak gebruik gaan maken van buurtvoorzieningen en minder vaak verenigingsactiviteiten, zoals muziek-, toneel-, sport en hobbyverenigingen gaan bezoeken over deze tijdsperiode.

[Download de publicatie](#)

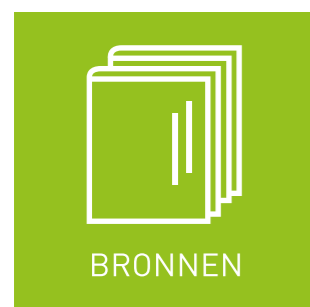
[Download de tabellen](#)

Podiumkunsten in de cultureel-maatschappelijke infrastructuur / C. Dieleman; P. Eversmann; J. van den Eijnden (samenstelling); M. van Miert (samenstelling); A. Twaalfhoven (eindredacteur). – Utrecht : LKCA, 2018. – ISBN 978-90-6997-161-2

Hoe positioneren de professionele podiumkunstgezelschappen zich in Nederland binnen kunstzinnige en de cultureel-maatschappelijke infrastructuur? Welke functies dichten zij zich in dit veld toe? Deze vragen vormen het uitgangspunt van het onderzoek dat het LKCA en de Universiteit van Amsterdam gezamenlijk hebben opgezet.

[Download](#)

BRONNEN 5/12

Permission to stare : Fresh perspectives on arts and disability / K. Marsh (redacteur); J. Burrows (redacteur). – Brussels : IETM, 2017, - Fresh Perspectives nr. 7. - Uitgave in samenwerking met British Council. – ISBN 978-2-930897-20-2

This Fresh Perspectives issue explores the different approaches to disability in the performing arts, with a particular focus on contemporary dance. The publication includes a collection of personal letters written by artists and a more theoretical essay locating disability in the arts. Highlighting a variety of questions, and refusing to provide easy answers, the publication hopes to trigger the interest of readers new to the topic and to enrich the views of those already informed.

[Lees de publicatie](#)

Un-Label : Innovation diversity : New approaches of cultural encounter in Europe / onder red. van S. Mitter, L. Reuter. – Cologne : Sommertheater Pustebume, 2017

This manual has been compiled in the context of the international project 'Un-Label – New Grounds for inclusive Performing Arts', an EU-Creative Europe co-funded project with partners from Germany, England, Greece and Turkey, which explores inclusive practice with an interdisciplinary outlook. It presents a comprehensive overview of the two year model programme, insights, best practice portraits, ideas, a checklist and links in the inclusive performing arts and culture scene.

[Lees het rapport](#)

Barriers to Access : report on the barriers faced by young disabled and D/deaf people in accessing youth art provision in Scotland / M. Lawrence; Birds of Paradise Theatre Company. – Glasgow : Birds of Paradise Theatre Company, 2016

The purpose of this research is to identify the main barriers faced by young disabled and D/deaf people in accessing arts provision, in order to enable arts providers to be better informed of the

barriers faced by this group of young people. The barriers were identified through conducting interviews and surveys with young disabled and D/deaf people in Scotland, alongside exchanges with individuals working within the Scottish youth arts sector. Recommendations for arts providers are included.

[Lees het rapport](#)

Voor het voetlicht : Naar een breed toegankelijk podiumlandschap voor mensen met een beperking / K. De Visscher; A. Van den Bergh. – Brussel : Demos, 2016. – ISBN 978941938115

Wat is de rol en de plaats van mensen met een beperking in de Vlaamse en Brusselse podiumkunsten? In deze publicatie wordt het podiumlandschap voor mensen met een beperking geschetst. Een stand van zaken van de actuele praktijkontwikkeling en visievorming rond podiumkunsten van mensen met een beperking in Vlaanderen en Brussel. In vijf artikelen worden een aantal uitdagingen beschreven die professionals en beleidsmakers in de toekomst moeten aangaan om de podiumkunst van en met mensen met een beperking te versterken.

[Te bestellen bij Demos](#)

EDUCATIE

Betovering en betekenis Trendrapport theater-, dans- en muziekeducatie 2019 / C. de Bonth, L. van den Bulk, C.

Dieleman, M. van Miert en M. de Vreede. – LKCA/Universiteit van Amsterdam, 2019

Het rapport Betovering en betekenis toont wat podiumkunstinstanties zoals orkesten, dans- en theatergezelschappen en productiehuizen aan educatie doen, waarom ze dat doen en hoe ze dat doen. In 2012 werd het vorige trendrapport uitgebracht over dans- en theatereducatie. In dit onderzoek is voor het eerst ook de muzieksector meegenomen.

BRONNEN 6/12

Onderwerpen als positionering en de bekostiging van educatie bij instellingen, samenwerking, nieuwe doelgroepen en diversiteit zijn onderzocht.

[Lees het rapport](#)

[Samenvatting](#)

Kunst inclusief / M.J. Kommers (hoofdredacteur)

In: Cultuur+Educatie. – Vol. 6, (2016), nr. 45, 4-128 p.

Kunsteducatie voor mensen met een beperking staat centraal in Cultuur+Educatie 45. Het bevat vier artikelen over kunsteducatie in het speciaal onderwijs en drie artikelen over de bijdrage die kunst kan leveren aan de sociale inclusie van mensen met een beperking.

[Download Cultuur+Educatie 45](#)

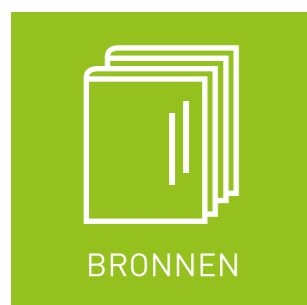

FESTIVALS

Routekaart voor toegankelijke festivals / Coalitie voor Inclusie. Themanetwerk festivals en evenementen. – Coalitie voor Inclusie, 2023

De routekaart is bedoeld als leidraad om festivals beter toegankelijk te maken en om mensen met een beperking gelijkwaardiger te laten deelnemen aan festivals. De leidraad is ontwikkeld door Themanetwerk Festivals en Evenementen van de Coalitie voor Inclusie in co-creatie met HandicapNL, festivalorganisatoren, brancheverenigingen, gemeenten, kennisinstututen, belangenorganisaties en (ervarings)deskundigen met een verschillend type beperking.

[Bekijk de routekaart](#)

Het belevingsrapport : voor personen met een lichamelijke beperking / K. Vink. – Rotterdam : Welkom Toegankelijkheid & Evenementen, 2019

Dit belevingsrapport bevat de resultaten van het afstudeeronderzoek van Kennly Vink (Hogeschool Rotterdam) naar de manier waarop festivalorganisatoren de toegankelijkheid van festivals inrichten, hoe dit wordt beleefd door personen met een beperking en of er mogelijkheden zijn tot verbetering. Het biedt adviezen om de belevingswaarde van de fysieke toegankelijkheid op festivals te vergroten voor personen met een lichamelijke beperking.

[Lees het rapport](#)

Actieplan Toegankelijkheid : Poppodia, evenementen, muzieklocaties & festivals / VVEM, Vereniging van Evenementenmakers; VNPF, Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals. – Gorinchem/Amsterdam : VVEN/VNPF, 2018

Het doel van dit Actieplan Toegankelijkheid is bewustwording te vergroten, de keuzemogelijkheden voor personen met een handicap te verruimen en het inclusief denken in de sector evenementen en festivals te bevorderen. Dit zal er geleidelijk toe leiden dat muzieklocaties steeds meer voorzieningen treffen voor mensen met een beperking. Voorzieningen kunnen bovendien immaterieel zijn, dan gaat het om de juiste bejegening, duidelijke communicatie en voldoende aandacht voor mensen met een beperking.

[Lees het Actieplan](#)

Enhancing the music festival experience for hearing-impaired people: Designing an inclusive visual /tactile dance game = Everybody dance / C. Cuijpers. – Delft : TU Delft. - Scriptie Delft University of Technology, Faculty of Industrial Design Engineering, 2018

BRONNEN 7/12

Carlijn Cuijpers (Delft University of Technology, Faculty of Industrial Design Engineering) describes in her thesis the design process to enhance the music festival experience for hearing-impaired people. This assignment was set up to make the MOJO backstage exhibition at Museum Prinsenhof Delft inclusive for hearing-impaired people.

[Lees het onderzoek](#)

DANS

Escape, expand, embrace: the transformational lived experience of rediscovering the self and the other while dancing with Parkinson's or Multiple Sclerosis / A.M. Carapellotti ... [et al.]. – In: International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being. – Vol. 18 (2023), nr. 1.

The purpose of this study was to explore the lived experience of dancing with Parkinson's and Multiple Sclerosis in an inclusive dance group in the Netherlands called ReDiscoverMe (RDM). The lived experience of dancing in this group was characterized by transformations of the body, self, and life. Through escaping, expanding, and embracing, participants could more easily embrace the body's contingency, integrate the self and body by becoming dancers, connect with others living with illness, and produce desire through passion. Participants could therefore experience illness as a journey and gain something from the experience.

[Lees het artikel](#)

Dance classes improve self-esteem and quality of life in persons with Parkinson's disease / W. Feenstra ... [et al.]. – In: Journal of Neurology, Vol. 269 (2022), 5843–5847 p.

This article investigates the effect of dance on self-esteem in

people with Parkinson's disease and analyzes the effects on quality of life, balance confidence and the severity of motor symptoms. The dance classes were given once a week for 22 weeks by PD-skilled dance teachers at seven different locations in the north of the Netherlands. The classes involved aspects of ballet, modern dance and jazz, and lasted 60 min. Conclusion: Dance classes seem to improve self-esteem, quality of life and motor symptoms in persons with PD. These effects should be investigated further in a randomized clinical trial. Clinical message: Dance classes may be a valuable complementary treatment option in people with PD to improve not only motor symptoms, but also self-esteem and quality of life.

[Lees het artikel](#)

Eindverslag Dans op recept 2020-2022 / M. Seinstra en M. Schreur. – Stichting Dans op Recept, 2022

In 2020 zijn Stichting DeDansDivisie en Revalidatie Friesland gestart met de ontwikkeling van het project Dans op Recept voor mensen met Parkinson, niet-aangeboren hersenletsel (NAH) en voor mensen met chronische pijnklachten. Dit eindverslag beschrijft in hoeverre en op welke manier de doelen zijn behaald. Ook komt aan de orde: mijlpalen, succesmomenten en leermomenten, pr-activiteiten, overzicht van de deelnemers van de danslessen, persoonlijke ervaringen van deelnemers en informatie over het wetenschappelijk onderzoek dat aan dit project is gekoppeld. In 2020 won het project Dans op Recept de landelijke &Award, van de Code Diversiteit & Inclusie.

[Lees het eindverslag](#)

Mag ik deze dans met jou? : Verkenning inclusieve danseducatie voor deelnemers met MS en Parkinson / D. Lamers en J. van der Leest. – Amsterdam : AHK Lectoraat Kunsteducatie, 2022
In deze verkenning wordt gekeken of een case study bij

BRONNEN 8/12

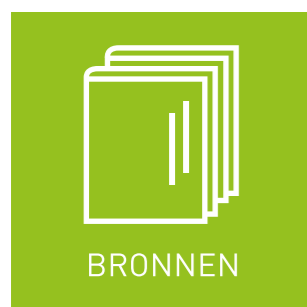
Stichting ReDiscoverMe aanknopingspunten kan bieden voor het beschrijven van een inclusieve dansdidactiek. Deze Amsterdamse organisatie onder leiding van Damar Lamers verzorgt hedendaagse danslessen voor mensen zonder – en met chronische ziektes zoals Parkinson en Multiple Sclerose. ReDiscoverMe organiseert (nog) geen bijscholingscursussen, maar Lamers wil wél haar kennis overdragen aan de studenten van de opleiding Docent Dans van de AHK, waar ze sinds april 2021 tevens de artistiek leider van is.

[Download](#)

Shift Dance Toolkit / Stichting Misiconi; Northern Ballet; Psico Ballet Maite Leon. – Stichting Misiconi [etc.], 2020. – De toolkit is beschikbaar in het Engels, Nederlands en Spaans. Dansmethodiek voor dansers met een leerprobleem, verstandelijke beperking, autisme of een combinatie van deze. De toolkit bevat een uitgewerkte onderwijsaanpak, activiteiten om het lichaamsbewustzijn van dansers te ontwikkelen en werkvormen om vaardigheden te ontwikkelen: placering, kracht, balans, coördinatie, verplaatsen en elevatie. Naast filmpjes met oefeningen zijn ook lesplannen, cool-downs sheets, tips en tricks opgenomen. De methodiek is zowel te gebruiken in het onderwijs als daarbuiten.

[Toolkit](#)

Dancing with Parkinson's / S. Houston. – [S.l.] : Intellect, 2019. – ISBN 978-1-78938-120-7

This book explores the experience and value of dancing for people living with the neurodegenerative disorder Parkinson's disease. Linking aesthetic values to wellbeing, Sara Houston articulates the importance of the dancing experience for those with Parkinson's, and argues that the benefits of participatory

dance are best understood through the experiences, lives, needs, and challenges of people living with Parkinson's who have chosen to dance.

[Bestelinformatie](#)

Teaching the Dance Steps : A Research on the Teaching Methods of 'Dance for Health' Teachers / N. Montesant. – Scriptie Universiteit Utrecht, Master Arts and Society, 2019

Parkinson's Disease (PD) is a progressive incurable brain disease. Therefore, it is necessary for the people who have PD to find ways to live their life physically and mentally in the best way possible under this condition. The dance organization Dance for Health (DfH) offers a solution by setting up dance classes designed specifically for people with PD. The research question is: How is empathy visible as educational tool in a synthesized teaching method of a Dance for Health teacher?

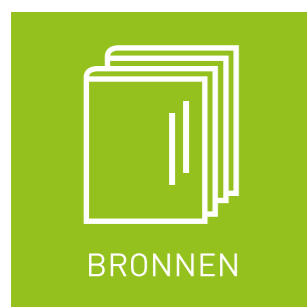
[Lees de scriptie](#)

Dance, access and inclusion : Perspectives on dance, young people and change / onder red. van S. BurrIDGE en C. SvENDLER Nielsen. – Routledge, 2017

This volume foregrounds dance for young people with special needs and presents best practice scenarios in schools, communities and the professional sphere. International perspectives come from Australia, Brazil, Cambodia, Canada, Denmark, Fiji, Finland, India, Indonesia, Jamaica, Japan, Malaysia, New Zealand, Norway, Papua New Guinea, Portugal, Singapore, South Africa, Spain, Taiwan, Timor Leste, the UK and the USA.

[Te bestellen bij Routledge](#)

BRONNEN 9/12

Eigendraads : De kracht van inclusieve dans / E. Lefevere; I. Raspoet; M. Janart (eindredacteur). – Gent : Danspunt, 2017 + dvd

Hoe schep je een omgeving waarin mensen met verschillende mogelijkheden hun danstalent kunnen ontwikkelen? Wat is inclusieve dans? Welke randvoorwaarden zijn belangrijk? En hoe zorg je voor een inclusieve manier van denken?

Met deze bundel deelt Danspunt ervaringen, concrete voorbeelden en praktische tips voor iedereen die samen wil werken met mensen met of zonder beperking. Het boek is ook bedoeld voor makers en docenten die hun danstaal willen verrijken door inclusieve dans toe te laten. Het boek bestaat uit twee delen. In het eerste deel zijn de handvaten voor het creëren van een inclusieve dansvoorstelling gebundeld. In het tweede deel zijn er praktische tips en oefeningen te vinden.

[Te bestellen bij Danspunt](#)

Unload to Upload : Handleiding voor een inclusieve danspraktijk / J. Oonk; A. Greenwood (redacteur). – Amsterdam : IT&FB, 2017. – ISBN 9789064038556

In de methodiek Unload to Upload beschrijft Joop Oonk, artistiek leider van Misiconi Dance Company, haar ervaringen met inclusieve dans. Inclusiedans is een dansvorm waarbij dansers met en zonder een beperking samen dansen. De handleiding behandelt theoretische vraagstukken en biedt praktijkvoorbeelden. Aan het boek is een trainingsprogramma met blended E-learning gekoppeld.

[Website Misiconi Dance](#)
[Bestelinformatie](#)

Veerkracht : Handvaten voor een inclusieve danscreatie / K. De Visscher en anderen. – Gent : Danspunt, 2016
Voorstellingen en workshops waar mensen met en zonder een beperking samen dansen en werken is een vrij nieuw fenomeen

in Vlaanderen. Met deze brochure willen Danspunt, Demos en de Opleiding Dans van het Koninklijk Conservatorium Antwerpen/AP Hogeschool dansers en makers informeren over de mogelijkheden van inclusieve dans.

[Lees via ISSUU](#)

MUZIEK

Muziek werkt zo! / Stichting Philadelphia, 2020

De methodiek Muziek werkt zo! is ontwikkeld door Stichting Philadelphia om muziek in te zetten in de zorg en begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking. De methode bestaat uit vier modules: 1) Aandacht en alertheid beïnvloeden, 2) Stemming beïnvloeden, 3) Contact versterken en 4) Zeggenschap en zelfstandigheid vergroten. Met infobladen, muzikale activiteiten, liedjes, animaties en filmpjes.

[Website Philadelphia/Muziek](#)

Reshape music: a report exploring the lived experience of disabled musicians in education and beyond / S. Mawby ... [et al.]. – Youth Music, 2020.

This research explores the experiences and perceptions of music-makers, music educators and music retailers about music opportunities for disabled people.

[Download](#)

Onbeperkt musiceren : Een onderzoek naar de sociale waarde van musiceren in groepsverband tussen mensen met en zonder een verstandelijke beperking / A. Peters. – Meesterproef Fontys Hogeschool voor de Kunsten Tilburg, Master Kunsteducatie, 2018
Welke sociale waarde ervaren mensen met en zonder lichte of matige verstandelijke beperking bij het musiceren in groepsverband? In opdracht van het LKCA onderzocht Anne

BRONNEN 10/12

Peters (Master Kunsteducatie Fontys Academie voor de Kunsten Tilburg) de sociale waarde van het samen musiceren aan de hand van een muziekproject. De meesterproef bevat een actieplan voor beleidsmakers, verenigingen en zorginstellingen.

[Lees het onderzoek](#)

Attitude is everything

Attitude is everything is a disability-led charity which champions, trains and consults on how to improve access to live music for deaf and disabled people. They publish the important biennial publication '**State of Access Report**' with focus on ticketing, access itself etc. They survey and 'mystery shop' hundreds of arts organisations.

Website [Attitude is Everything](#)

[State of Access Reports](#)

Negotiating a sea of white whiteness and diversity in Dutch opera practices / L. Podda. – Thesis Utrecht University, Department of Media and Culture Studies, Research Master in Musicology.

In this thesis Liselotte Podda examines how the diversity and inclusion efforts of Dutch National Opera (DNO) between 2017 and 2021 reflect upon the organisation's whiteness. First, she positions DNO within the contexts of whiteness concerning opera, the Dutch arts sector and Dutch society. The subsequent chapters address diversity and inclusion within the programme, public, personnel, partners and positioning (5 Ps) as the areas in which DNO aims to diversify.

[Lees de scriptie](#)

THEATER

Theater Inclusief : onderzoek / Boekmanstichting . – Amsterdam : Boekmanstichting, 2022

In het theaterseizoen 2021-2022 onderzoekt de Boekmanstichting in opdracht van Theater Inclusief de resultaten die de negentien aangesloten partners hebben geboekt door deel te nemen aan het driejarig stimuleringsprogramma 'Theater Inclusief'. Aan de hand van de vier P's die staan voor personeel, programmering, publiek en partners beogen de 19 partners de podiumkunsten een betere representatie te laten zijn van de Nederlandse samenleving.

[Bekijk de deelanalyses](#)

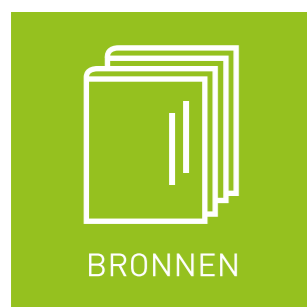
[Eindconclusie](#)

Diverse theater and ever changing horizons : An investigation on three inclusive art companies: Theater Thikwa, Stopgap Dance Company and Speels Collectief / M. van Lieshout. – Masterthesis University Utrecht, Faculty of Humanities, Master Gender Studies, 2021

This thesis is an investigation on the contradictions and the difficulties inclusive art companies in a western context face. The focus is on three companies in which disabled and non-disabled artists work together to make theater and dance performances within a professional context: Theater Thikwa (Germany), Stopgap Dance Company (UK) and Speels Collectief, which the researcher founded herself, based in the Netherlands. Van Lieshout conducted interviews with disabled and non-disabled members of each company. She distilled six themes to answer her research question: the companies' vision when it comes to the meaning of dis/ability, their view on inclusion and diversity, the position of the companies in the arts field, difficulties regarding company management, the financial structure of the companies and questions surrounding selection criteria.

[Lees de scriptie en de bijbehorende interviews](#)

BRONNEN 11/12

Inclusieve podiumkunst voor artiesten met en zonder beperking / J. Nijkamp en M. Cardol. – Rotterdam : Hogeschool Rotterdam/ Theater Babel Rotterdam, 2018

In samenwerking met Theater Babel Rotterdam deed het lectoraat Disability Studies, Diversiteit in Participatie Hogeschool Rotterdam onderzoek naar een overdraagbare methodiek inclusief theater. Dit onderzoeksproject 'Inclusieve Podiumkunst voor artiesten met en zonder beperking, naar een overdraagbare methodiek' resulteerde in een literatuur- en een praktijkstudie uitgevoerd door studenten van zorgopleidingen en Social Work in Rotterdam bij Theater Babel. Ter afsluiting van het project is een symposium gehouden op 8 juni 2018 bij Theater Babel waar opbrengsten werden uitgewisseld. Ook is het platform 'Inclusief theater in Nederland' opgericht.

[Lees de resultaten van het onderzoek](#)

Zure bommen & bonbons : Het eerste handboek voor theater maken met mensen met een beperking / A. Purmer; C. Stolp. – Kiem Kunst, 2018 + kaartenset. – ISBN 9789082935103

Deze theatermethodiek van Kiem Kunst geeft praktische handvatten, leerlijnen, spelopdrachten en presentatievormen voor theater maken met mensen met een verstandelijke beperking. Het is bedoeld voor mensen die wel een opleiding binnen het sociale domein, maar geen drama- of theateropleiding hebben gevolgd. De methode is gebaseerd op de kernwaarden: empowerment, verbinding en inclusie.

[Te bestellen bij Kiem Kunst](#)

[Lees ook het artikel op Cultureel Kapitaal over deze methodiek](#)

Inclusie van verstandelijk beperkten door middel van dramatiseren: Literatuuronderzoek / D. Heijne. – Amsterdamse Hogeschool van de Kunsten, 2017

Op welke manier kan dramatiseren een bijdrage leveren aan de

inclusie van mensen met een verstandelijke beperking? Door Heijne (AHK) onderzocht welke aspecten van dramatiseren inclusie van mensen met een verstandelijke beperking bevorderen. Door deel te nemen aan een theatergroep kunnen mensen met een beperking relaties opbouwen, deelnemen aan de samenleving en zich persoonlijk ontwikkelen. Het publiek kan kennismaken met deze doelgroep en stereotypen en vooroordelen kunnen doorbroken worden.

[Lees het onderzoek](#)

De waarde van theater voor een inclusieve samenleving : Handreiking voor bevordering van maatschappelijke participatie / A. Laan; T. Veldhuizen (eindredacteur). – Amersfoort : Special Arts, 2017. – 978-94-91341-05-2

Wat is de waarde van de Special Theater Road Show, een voorstelling van mensen met en zonder beperking? Dit onderzocht Special Arts en Bureau HHM onder deelnemers, begeleiders en andere betrokkenen. Daarbij wordt ingegaan op drie aspecten: legitimiteit, betrokkenheid en rendement. Naast een beschrijving van de onderzoeksresultaten biedt de publicatie een handreiking voor organisaties als zorgaanbieders en gemeenten, die zich door middel van theater willen inzetten voor het realiseren van een inclusieve samenleving.

[Te bestellen bij Special Arts](#)

[Lees meer over Special Theater Road Show](#)

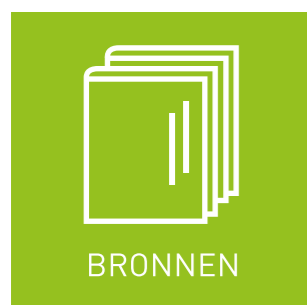
Methodiekbeschrijving Theaterwerkplaats Tiuri /

Theaterwerkplaats Tiuri, 2016

Een beschrijving van de methodiek van Tiuri, waarbij ervaren leren centraal staat. Theaterwerkplaats Tiuri leidt mensen met talent, ambitie en een verstandelijke beperking op tot theatermaker.

[Download de methodiekbeschrijving](#)

BRONNEN 12/12

‘Wat mooi. Die mensen horen er ook gewoon bij.’ : Kan theater met verstandelijk beperkten een positief effect hebben op hun maatschappelijke participatie? / A. Noeverman. – Scriptie ArtEZ Academie voor Theater Zwolle, Opleiding Docent Theater, 2016
Kan theater de maatschappelijke participatie van mensen met een verstandelijke beperking stimuleren? Dat onderzocht Annely Noeverman (ArtEZ, Opleiding Docent Theater) in haar scriptie op basis van interviews met theatermakers, zakelijk/artistisch begeleiders en theaterorganisaties, en een digitale enquête onder verwanten en zorgbegeleiders.

[Lees het onderzoek](#)

COLOFON

LANDKAART INCLUSIEVE PODIUMKUNSTEN

AUTEURS

Claudia Marinelli, Leontine Herschoe

VORMGEVING

Taluut, Utrecht

UITGEVER

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA)

Lange Viestraat 365

Postbus 452

3500 AL Utrecht

030 711 51 00

info@lkca.nl

www.lkca.nl

BRONNEN

LKCA wil ervoor zorgen dat iedereen goede cultuureducatie krijgt (op school én in de vrije tijd) en dat iedereen kan meedoen aan culturele activiteiten.

LKCA probeert publicaties zo toegankelijk mogelijk aan te bieden. Neem contact met ons op bij ontoegankelijke informatie via info@lkca.nl

©LKCA Utrecht, november 2023

Eerste editie verschenen in 2019